

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет менеджменту, адміністрування та права

Кафедра права та європейської інтеграції

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АГРОБІЗНЕСУ»

**для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
денної та заочної форм навчання**

Харків 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет менеджменту, адміністрування та права

Кафедра права та європейської інтеграції

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АГРОБІЗНЕСУ»

**для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
денної та заочної форм навчання**

**Затверджено
рішенням НМР
факультету МАП ДБТУ
Протокол № 2 від
15.10.2024 р**

Харків 2024

УДК 349.42:631.11](072)

П 69

Правове регулювання агробізнесу/ методичні рекомендації для організації та проведення практичних занять для для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання; упоряд.: Д.Л.Ковач, О.В. Ковач, В.В. Брулевич. – Харків: ДБТУ, 2024 – 62 с.

Методичні рекомендації призначені для надання допомоги студентам у засвоєнні основних тем навчальної дисципліни «Правове регулювання агробізнесу» з питань створення та припинення діяльності суб'єктів агробізнесу, визначенню правового режиму майна і земельних ділянок сільськогосподарських підприємств, ознайомленню із специфікою їхнього управління. Важливе місце відводиться вивченню напрямів державної підтримки зазначених суб'єктів господарювання, зокрема шляхом їх пільгового оподаткування, кредитування, страхування.

Призначений для студентів денної та заочної форми навчання.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Дуюнова Т.В., – канд. юрид. наук, д-ка економ. наук, завідувачка кафедри права та європейської інтеграції Державного біотехнологічного університету.

Топоркова М.М. – канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри права та європейської інтеграції Державного біотехнологічного університету.

Відповідальний за випуск:

Кандидат юридичних наук, доцент Д.Л.Ковач

права та європейської інтеграції©Д.Л.Ковач

О. В.Ковач
В.В. Брулевич

ЗМІСТ

Вступ	2
Загальні положення з підготовки до практичних (семінарських) занять	3
Методичні рекомендації щодо розв'язання практичних завдань	4
Критерії оцінювання знань студентів на практичних (семінарських) заняттях	6-7
Практичне заняття № 1. Поняття та правові засади агробізнесу	8
Практичне заняття № 2. Аграрна реформа – основа створення підприємництва на селі	13
Практичне заняття № 3. Публічно-приватні засади регулювання і реформування аграрних відносин	18
Практичне заняття № 4. Ринкове середовище в агропромисловій сфері	19
Практичне заняття № 5. Відповідальність за порушення законодавства в агробізнесі	23
Практичне заняття № 6. Правове регулювання ведення особистого селянського господарства	27
Практичне заняття № 7. Особливості правового становища аграрних холдингових компаній та аграрних об'єднань	32
Практичне заняття № 8. Формування інфраструктури агропромислового виробництва	34
Практичне заняття № 9. Податкова та кредитна системи в агробізнесі	40
Практичне заняття № 10. Процедура створення сімейної ферми	42
Практичне заняття № 11. Складання договорів оренди майна, землі, реалізації продукції і надання послуг	44
Практичне заняття № 12. Агробізнес в Україні та різних країнах світу	48
Практичне заняття № 13. Захист іноземних інвестицій	50
Список літератури	55

Вступ

Правове регулювання агробізнесу є важливою складовою частиною системи правового забезпечення господарської діяльності в аграрному секторі економіки. В умовах сучасного розвитку економіки, аграрний сектор займає стратегічно важливе місце, оскільки він забезпечує продовольчу безпеку, впливає на соціально-економічну стабільність та є важливим джерелом доходу для значної частини населення.

Правове регулювання агробізнесу охоплює комплекс правових норм, які визначають правовідносини у сфері сільського господарства, включаючи виробництво, переробку, реалізацію продукції, а також питання використання земельних ресурсів, природоохоронного законодавства та інші аспекти. Вивчення цієї дисципліни дозволяє розуміти, як законодавчі акти та інші нормативно-правові документи регулюють діяльність агробізнесу, як вони впливають на ефективність бізнесу та на розвиток аграрного сектору в цілому.

Мета дисципліни полягає у формуванні системи знань з правового регулювання відносин, що виникають, змінюються і припиняються у процесі підприємницької діяльності суб'єктів господарювання в аграрному секторі економіки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Правове регулювання агробізнесу» студенти повинні знати:

- чинне законодавство, що регулює підприємницьку діяльність суб'єктів господарювання в аграрному секторі економіки;
- наукові підходи до розв'язання проблем правового регулювання у сфері аграрного господарювання;
- особливості об'єктів, суб'єктів, форми, видів аграрних правовідносин, їх юридичну природу;
- сучасні умови реалізації агробізнесу;
- правову регламентацію способів та напрямків екологізації аграрного виробництва, правове забезпечення продовольчої безпеки;
- особливості розвитку окремих сфер агробізнесу (сільського господарства, переробної промисловості, агросервісу);
- теоретичні та прикладні засади якісного та комплексного аналізу практичних ситуацій, основ та технологій ефективного вирішування юридичних ситуацій у сфері сільського господарства.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

Вивчення дисципліни «Правове регулювання агробізнесу» проходить у формі лекцій, семінарських занять, практичних занять та самостійної роботи.

Метою аудиторних занять є забезпечення студентів знаннями та навичками щодо правових аспектів, які впливають на діяльність агропідприємств, що включає: ознайомлення студентів із законодавчими актами, які регулюють земельні, трудові, фінансові, екологічні та інші аспекти агробізнесу; вивчення основних правових інструментів, таких як контракти, договори оренди, фінансування агробізнесу, та інших механізмів, що забезпечують стабільність і розвиток підприємств у галузі; навчання студентів виявляти правові ризики, які можуть виникати в агробізнесі, та шляхи їх мінімізації; оволодіння практичними навичками щодо складання юридичних документів, ведення переговорів, вирішення спірних ситуацій між учасниками агробізнесу; формування у студентів уявлення про важливість екологічних стандартів, соціальної відповідальності агробізнесу та впливу правових норм на сталий розвиток галузі.

Лекційні заняття передбачають викладення нового теоретичного матеріалу викладачем, сприйняття цього матеріалу студентами. За своїм змістом лекції охоплюють основний теоретичний матеріал найважливіших тем навчальної дисципліни.

Семінарське заняття – форма навчального заняття, під час якого викладач організує обговорення попередньо визначених питань, до яких студенти повинні готувати тези виступів. Результати самостійної роботи по підготовці до семінару, та безпосередня робота на семінарі фіксується у робочому зошиті семінарських та практичних занять, ведення якого обов'язково для кожного студента. Робота на семінарському занятті також передбачає доповіді за попередньо підготовленими студентами рефератами. Викладач оцінює виступи студентів, їх активність у дискусії, рівень знань та уміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо.

Практичне заняття – форма навчального заняття, на яких студенти повинні набути навичок застосування знань з правових норм у реальних ситуаціях, які виникають у сфері агробізнесу.

Мета практичного заняття – поглиблене і систематичне вивчення найбільш складних і важливих тем навчальної дисципліни «Правове регулювання агробізнесу». Студенти повинні навчитися правильно аналізувати правові аспекти, що виникають у ході ведення агробізнесу, та знаходити оптимальні правові рішення для конкретних ситуацій. Практичне заняття має на меті навчити студентів складати, аналізувати та оцінювати юридичні документи, які використовуються в агробізнесі,

зокрема договори оренди землі, трудові контракти, договори поставок, а також інші юридичні акти.

Студенти працюють з реальними або змодельованими ситуаціями, що включають правові питання агробізнесу (наприклад, спори щодо земельних відносин, трудових відносин, регулювання екологічних стандартів), і вчать аналізувати ситуацію з юридичної точки зору, застосовуючи відповідне законодавство.

Завдання для практичних занять студент виконує у письмовій формі, для чого заводять спеціальний зошит. Тему та номери завдань призначає завчасно викладач відповідно до Збірника завдань для практичних занять.

Під час практичних занять студенти під контролем викладача обговорюють рішення практичних завдань. Відповіді на кожне питання повинні бути мотивованими з обов'язковим посиланням на відповідну норму Закону України. Вимоги до усних відповідей студентів на практичних заняттях є загальноприйнятими. Спочатку зачитується зміст завдання (фабула задачі), а потім письмове рішення з необхідними коментарями та поясненнями. В обговоренні рішення беруть участь усі студенти групи.

Викладач оцінює вірність, повноту й обґрунтованість рішень, викладених студентами, їх активність у дискусії, рівень знань та уміння формулювати й відстоювати свою позицію тощо.

Викладач, який проводить заняття, підводить підсумки обговорення, робить зауваження щодо неточних, некоректних і помилкових рішень студентів та формулює правильні відповіді на поставлені у завданні питання.

При повній і правильній відповіді на питання, які стоять у завданні, викладач може змінити деякі вихідні дані цього завдання, щоб змусити студента зайнятися пошуком іншої відповіді. Такий підхід викладача до можливих варіантів розвитку ситуації і способів їх вирішення не тільки створює робочу обстановку у групі, активізує студентів, а й викликає у них особливий інтерес до проведення таких занять.

Непідготовленість до заняття, відсутність письмових рішень домашнього завдання чи пропуск заняття (незалежно від причин) тягне за собою обов'язкове його відпрацювання.

2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Розв'язання практичних завдань є окремою формою вивчення навчальної дисципліни «Правове регулювання агробізнесу», яка

спрямована на оволодіння навичками щодо практики застосування норм цієї галузі права.

Основними цілями розв'язання задач з навчальної дисципліни є:

1. Досягнення високого рівня обґрунтування власної правової оцінки фактичних обставин поданої ситуації.
2. Розвиток вмінь надавати окрему правову оцінку конкретно представлених фактичних обставин запропонованої ситуації.
3. Закріплення навичок самостійної роботи студентів з нормативним матеріалом.

Будь-яке практичне завдання складається з декількох частин: а) умови (фабула завдання); б) питання. Фабулою завдання є інформація про уявні події, можливо пов'язані з певними діями. Завдання полягає у вимозі представити студентом висновки, що зроблені самостійно: або про представлену ситуацію, або правову оцінку ситуації.

Вирішення практичного завдання включає в себе декілька послідовних етапів:

- 1) юридична оцінка наданої практичної ситуації;
- 2) власна правова оцінка наведеної ситуації;
- 3) обґрунтування власної правової оцінки студентом із відповідними посиланнями на норми чинного законодавства;
- 4) Формулювання остаточної відповіді на поставлені в задачі запитання.

Юридична оцінка практичної ситуації повинна базуватися на представленій у практичному завданні інформації про певну життєву ситуацію. Використовуючи знання, отримані в процесі вивчення теоретичного матеріалу, студент повинен випрацювати власну позицію щодо оцінки події.

Оскільки умови задачі не можуть бути викладені з урахуванням усіх можливостей і абсолютно повно, перш за все необхідно напрацювати декілька пріоритетних напрямків вирішення завдання. Підбираючи аргументи щодо кожного з них, відкидаються найменш вірні та найменш аргументовані варіанти.

Після обрання найбільш оптимального варіанту, формується розгорнута відповідь із викладенням власних аргументів стосовно саме такого варіанту. Рішення повинно бути розгорнутим, аргументованим із посиланням на норми чинного законодавства.

Формула рішення повинна слідувати за основними положеннями, аргументами та містити їх підсумок, що знаходить вираження у чіткій відповіді на поставлені в задачі питання. При вирішенні завдання студент повинен користуватися нормами чинного законодавства, власними знаннями, отриманими при вивченні курсу «Екологічне право», теоретичними надбаннями юридичної науки.

3. СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Підсумкова оцінка знань студентів залежить від способів або підходів, що застосовуються при визначенні рівня знань студента. Вони, в свою чергу, залежать від форми навчання студента. У разі оцінювання знань студента заочної форми навчання, то воно проводиться на ґрунті усної\письмової відповіді на екзаменаційний (три питання) або заліковий білет (два питання), який студент отримує на підсумковому контролі, що знаходить своє вираження у кінцевій оцінці за п'ятибальною системою, стобальною системою, або за системою ECTS. У разі оцінки знань студентів денної форми навчання, підсумкова оцінка знаходить своє вираження у кінцевій оцінці за п'ятибальною системою, стобальною системою, та за системою ECTS, яка визначається сумою балів, набраних студентом при виконанні окремих видів робіт. Бали за проведену роботу нараховуються при оцінюванні відповідей на практичних заняттях, поточних модульних контролів, іспиту (у разі його складання).

При складанні семестрового екзамену, кількість балів, відведених на поточний контроль, складає не більше 60 за 100 бальною шкалою. При складанні заліку, кількість балів, підсумкова оцінка виставляються за результатами поточного контролю за 100 бальною шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та студентами в процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією студентів. Оскільки основним завданням поточного контролю є встановлення і оцінювання рівнів розуміння і первинного засвоєння окремих елементів змісту теми, встановлення зв'язків між ними та засвоєним змістом попередніх тем, допускається опитування студентів і під час лекційних занять. Оцінки на семінарському, практичному занятті, які виставляються студенту, заносяться до журналу обліку роботи викладача в колонку з надписом, що засвідчує дату проведення заняття. Форми і методи опитування обирає викладач. Студенти, що були відсутніми на занятті, зобов'язані відпрацювати його.

Модуль (проміжна атестація) проводиться після вивчення матеріалу певних змістових модулів, на які поділено програмний матеріал.

Форма модульного контролю розробляється лектором або провідним викладачем з дисципліни у вигляді тестів, письмової контрольної, колоквиуму, тощо. Підсумкова оцінка з модуля це – сумарна оцінка, зі своїм ваговим коефіцієнтом, з усіх видів робіт, що входять до модуля. Підсумкову модульну оцінку викладач заносить до «Модульної відомості», яка надається йому старостою групи, та фіксує її у журналі обліку роботи викладача. Семестровий контроль з навчальної дисципліни Екологічне право проводиться у формі семестрового заліку. При складанні

заліку з курсу «Екологічне право» підведення підсумку засвоєння студентом навчального матеріалу за семестр здійснюється виключно на підставі суми балів, набраної студентом за результатами практичних занять, самостійної роботи, виконанням модульних контрольних робіт шляхом переводу її в залікову оцінку «зараховано», «не зараховано» без присутності студента.

3.1. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ НА ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТТЯХ

Оцінювання проводиться за п'ятибальною шкалою.

Оцінка «відмінно» має місце, якщо студент активно працює протягом усього практичного заняття, дає повні відповіді на запитання викладача у відповідності з планом практичного заняття і показує при цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, знання відповідної літератури та законодавства з питань, що виносяться на практичне заняття, здатний викласти та аргументувати власне бачення розв'язання практичного завдання з даної тематики, проявляє здібність до підбивання висновків на підставі огляду викладеного матеріалу.

Оцінка «добре» має місце при дотриманні таких вимог: студент активно працює протягом практичного заняття, питання висвітлені достатньо повно, викладення матеріалу послідовне, обґрунтоване, з посиланнями на відповідні нормативні акти, узагальнення судової практики та літературні джерела, викладення питань повинно логічно завершуватися самостійними висновками. Але, у відповіді студента допускаються окремі неточності, незначні помилки, відсутня виключна та беззаперечна аргументованість.

Оцінка «задовільно» має місце у тому разі, коли студент у цілому оволодів основним масивом питань з даної теми, проявляє основні знання лекційного та нормативного матеріалу, літератури, намагається робити висновки й розв'язувати практичні завдання. Але, студент на заняттях поводить себе пасивно, відповідає лише за вимогою викладача, питання висвітлюються неповно, у відповідях містяться серйозні помилки.

Оцінка «незадовільно» виставляється у разі, коли студент виявив повну неспроможність висвітлити питання, у випадках, коли питання висвітлені неправильно, практичні завдання вирішені невірно.

Оцінка з навчальної дисципліни «Правове регулювання агробізнесу» за семестр, що виставляється у «Відомість обліку успішності», складається з урахуванням результатів поточного та підсумкового контролю і оформлюється: за національною системою, за 100-бальною шкалою та за шкалою ECTS.

100- бальна система	Оцінка ECTS	оцінка за національною системою	
		Іспит	Залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ до практичних (семінарських) занять

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1

Тема: Поняття та правові засади агробізнесу

Методичні рекомендації:

Особливістю цієї теми, яку слід враховувати під час підготовки, є значний міжгалузевий аспект. Для повноцінного оволодіння матеріалом, для глибокого розуміння теми необхідним є ознайомлення не лише з літературою безпосереднього юридичного спрямування, вкрай важливим є опрацювання джерел аграрно-економічного характеру. Саме комплексне вивчення першої теми курсу забезпечить усебічну підготовку необхідного теоретичного, методологічного та практичного базису для подальшого успішного засвоєння навчальної дисципліни.

Знання правових основ агробізнесу допомагає студентам зрозуміти, як юридичні норми впливають на функціонування агропідприємств і на їх взаємодію з державою, іншими суб'єктами господарювання та природними ресурсами. Ось основні аспекти цієї теми:

1) **агробізнес** – це врегульована переважно нормами аграрного та суміжних з ним галузей права система суспільних відносин, що виникають, реалізуються та припиняються у межах єдиного аграрного

ланцюга, ланками якого є створення аграрної інновації, виробництво сільськогосподарської продукції, її переробка, зберігання, реалізація, а також логістичне, матеріально-технічне, інформаційно-освітнє забезпечення діяльності його суб'єктів;

2) ознаки агробізнесу: 1) агробізнес здійснюється спеціальним суб'єктом, основним видом діяльності якого є сільськогосподарська діяльність; 2) здійснення агробізнесу передбачає наявність особливих активів (земельна ділянка, матеріально-технічне обладнання, водні та інші ресурси тощо); 3) його сутність становить аграрна підприємницька діяльність; 4) він виступає складною системою правових зв'язків у вигляді правовідносин із аграрного інноваційного винахідництва, виробництва, переробки, реалізації сільськогосподарської продукції та підтримки розвитку села; 5) спрямовується на виробництво, реалізацію сільськогосподарської продукції та виконання послуг у сфері сільськогосподарського виробництва; 6) між суб'єктами агробізнесу виникають правовідносини у межах аграрного ланцюга; 7) мета агробізнесу полягає в отриманні прибутку, задоволенні потреб споживачів сільськогосподарської продукції з урахуванням розвитку сільської місцевості, підтримки продовольчої безпеки; 8) агробізнес обов'язково передбачає наявність організаційного (аграрний менеджмент) та матеріально-технічного забезпечення (сільськогосподарська техніка, пально-мастильні матеріали, насіння, добрива тощо); 9) відносини агробізнесу регулюються нормами аграрного права та суміжних галузей права;

3) **принципи правового забезпечення агробізнесу** – це встановлені вихідні засади, основні, визначальні ідеї, які лежать в основі правового регулювання сільськогосподарської діяльності. Усі принципи аграрного права класифікуються на загальні та спеціальні. До загальних відносяться конституційні принципи: гарантування права власності Українського народу на землю, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України (ст. 13); гарантування права власності (ст. 41); гарантування права на підприємницьку діяльність (ст. 42). У Господарському кодексі України закріплені загальні принципи господарювання, у тому числі у сільському господарстві, серед яких перераховані такі: забезпечення економічної багатоманітності та рівний захист державою усіх суб'єктів господарювання; свобода підприємницької діяльності у межах, визначених законом; вільний рух капіталів, товарів та послуг на території України; обмеження державного регулювання економічних процесів у зв'язку з необхідністю забезпечення соціальної спрямованості економіки, добросовісної конкуренції у підприємстві, екологічного захисту населення, захисту прав споживачів та безпеки суспільства і держави; захист національного товаровиробника; заборона незаконного втручання

органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у господарські відносини.

4) **суб'єкти агробізнесу** – це особи, які мають ознаки індивідуалізації, відповідні матеріальні потужності, спеціальну правосуб'єктність і можливість здійснення господарювання у межах кожної ланки аграрного ланцюга та у сфері сільськогосподарського виробництва, його матеріально-технічного, організаційно-інформаційного забезпечення, реалізації продукції чи послуг сільськогосподарського виробництва на внутрішньому та зовнішньому аграрному ринку з метою отримання прибутку;

Питання для обговорення:

1. Поняття та класифікація сучасного агробізнесу в Україні.
2. Законодавчі засади функціонування агробізнесу.
3. Принципи правового регулювання агробізнесу в Україні.
4. Особливості правового статусу специфічних суб'єктів агробізнесу (фермерське господарство, сільськогосподарський кооператив, агрохолдинг, державні аграрні підприємства)

Завдання:

№1

Виконайте завдання «Знайди помилку». Прочитайте уважно кожен кейс та знайдіть усі помилки – ті твердження, які неможливі за чинним законодавством.

Кейс 1. В установчому договорі сімейного фермерського господарства «Лоза» передбачено, що його членами є: громадянин Енко, його дружина та діти: 18-річна дочка та 11-річний син.

Це сімейне фермерське господарство веде зовнішньоекономічну діяльність із молдавськими партнерами. Бажаючи залучити іноземні інвестиції та зацікавити партнерів, член правління фермерського господарства запропонував їм вступити до складу фермерського господарства на правах асоційованих членів. При цьому фермерське господарство повідомило про свої амбіції увійти до функціонуючого агрохолдингу.

Кейс 2. Громадянин Болгарії, який 20 років живе та працює в Україні, купив 20 га сільськогосподарської землі та бажає заснувати фермерське господарство «Софія». Державний реєстратор відмовила йому в реєстрації фермерського господарства на тій підставі, що фермерське господарство – це сімейно-родинне господарство, а одна особа не в праві його створювати згідно з чинним законодавством України. Тоді громадянин Болгарії вирішив одноособово заснувати сільськогосподарський кооператив, на що отримав згоду.

Кейс 3. Громадянин України Ічок О.О. заснував фермерське господарство «Вперед!», для чого отримав від сільської ради у свою приватну власність 100 га землі сільськогосподарського призначення на безоплатній основі. Членами фермерського господарства Ічок О.О. також стали: а) його хрещений батько; б) двоюрідний брат його дружини – громадянин Болгарії; в) чоловік його дочки – 22-річний громадянин України, юрист; г) його колишня дружина. Прагнучи диверсифікувати діяльність свого господарства, голова ФГ розвинув окрім рослинницького напряму діяльності, ще й туристичний, а саме: організував надання послуг зеленого туризму (розміщення туристів, демонстрація їм сільського життя, залучення до деяких сільськогосподарських процесів тощо), зберігши при цьому статус сільськогосподарського товаровиробника.

Список нормативно-правових актів і літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276814#Text>.
3. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 962-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/96215#Text>
4. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 року № 3852-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385212#Text>
5. Водний кодекс України від 6 червня 1995 року № 213/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/213/95%D0%B2%D1%80#Text>
6. Господарський кодекс України від 16.01.2003 року. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144.

7. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : Закон України від 23.02.2006 року. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 31. Ст. 268.
8. Про фінансовий лізинг: Закон України від 16.12.1997 року. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 16. Ст. 68.
9. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 45. Ст. 363.
10. Antle John M., Ray Srabashi. Sustainable Agricultural Development. Palgrave Macmillan, 2020. 208 p.
11. Ashok K. Mishra, Davide Viaggi, Sergio Gomez y Paloma. Public Policy in Agriculture. Impact on Labor Supply and Household Income. Routledge, 2019. 370 p.
12. Chen C.C., Yueh H.P., Liang C.Y. Strategic Management of Agribusiness: Determinants and Trends. *Journal Of Entrepreneurship Management And Innovation*. 2016. Vol. 12. Issue 4. P. 69–97.
13. Chandrasekaran N., Raghuram G. Agribusiness Supply Chain Management. CRC Press-Taylor & Francis Group, 2014. 657 p.
14. Global situation of pesticide management in agriculture and public health: Report of a 2018 WHO–FAO survey. Geneva : World Health Organization and Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2019.
15. Hosono Akio, Magno Campos da Rocha, Carlos Hongo, Yutaka (Eds.) Development for Sustainable Agriculture. The Brazilian Cerrado. Palgrave Macmillan, 2016. 278 p.
16. Hryhorieva K. Legal supply of state support for pedigree cattle breeding: development and improvement. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2018. № 5. V. 2. P. 16–21.
17. Mangirdas Morkūnas, Artiom Volkov, Yuriy Bilan, Agota Giedrė Raišienė. The role of government in forming agricultural policy: economic resilience measuring index exploited. *Revista “Administratie si Management Public” (RAMP)*. 2018. Vol. 31. P. 111–131.
18. Minou Youssefi-Menzler, Helga Willer, Neil Sorensen. The World of Organic Agriculture Statistics and Emerging Trends 2008. Routledge, 2014. 268 p.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №2

Тема: Аграрна реформа – основа створення підприємництва на селі

Методичні рекомендації:

Мета практичного заняття з теми полягає в тому, щоб ознайомити студентів з ключовими аспектами аграрних реформ і їх впливом на розвиток підприємництва в сільській місцевості. Завдання цього заняття – допомогти зрозуміти, як аграрні реформи сприяють створенню нових можливостей для бізнесу на селі, підвищенню економічної активності та поліпшенню життєвого рівня сільських мешканців.

Конкретні цілі включають: розуміння основ аграрної реформи: аналіз основних напрямів аграрної реформи, таких як земельна реформа, приватизація земель, підтримка фермерських господарств, зміни в організації аграрного виробництва та ринку землі; вивчення механізмів підтримки підприємництва на селі: дослідження державних ініціатив, субсидій, програм кредитування, підтримки фермерів та молодих підприємців, що сприяють розвитку малого та середнього бізнесу в аграрному секторі; аналіз можливостей для створення аграрних підприємств: розгляд потенціалу для розвитку агробізнесу на селі, таких як фермерські господарства, кооперативи, агроіндустріальні комплекси, переробка сільськогосподарської продукції та інші бізнес-моделі; розвиток підприємницьких навичок: підготовка студентів до практичного використання знань для створення або розвитку бізнесу в аграрному секторі. Розгляд практичних кейсів та можливих труднощів, з якими можуть зіткнутися підприємці на селі, таких як доступ до фінансування, ринкові ризики, логістичні проблеми; оцінка соціальних та економічних ефектів аграрних реформ: аналіз того, як аграрні реформи можуть впливати на соціальну структуру села, створювати нові робочі місця, зменшувати міграцію населення до міських центрів, покращувати інфраструктуру та рівень життя в сільській місцевості.

Таким чином, мета заняття – забезпечити практичні знання для створення та розвитку бізнесу в аграрному секторі на селі, зосередивши увагу на сучасних реформах, які підтримують підприємництво та інновації в сільському господарстві.

Питання для обговорення:

1. Складові аграрної реформи, їх значення та трансформація в сучасних умовах.

2. Нормативно-правова база державного регулювання аграрної реформи.
3. Концепція аграрної реформи та її складових.
4. Поняття про соціальну сферу, соціальну політику і соціальну інфраструктуру.
5. Сучасні тенденції формування та фінансування соціальної інфраструктури села.

Завдання:

№1

Із нижче наведеного переліку, виберіть функції, які виконує соціальна інфраструктура агробізнесу.

1. Сприяння створенню надійних умов для відтворення кваліфікованої робочої сили і стабілізації високопродуктивних трудових колективів.
2. Вивчення і формування попиту на продукцію агробізнесу.
3. Поглиблення переробки сировини на основі впровадження ресурсоощадних і безвідходних технологій;
4. Створення нових видів продукції на базі молекулярної біології та глибокої переробки харчових білків.
5. Розширення асортименту продовольства та різних харчових компонентів.
6. Зближення сільського господарства і промисловості.
7. Повне задоволення особистих життєвих потреб на рівні нормального функціонування людського фактора.
8. Підпорядкування процесу розподілу і споживання матеріальних і духовних благ фінансовим можливостям працівників агробізнесу.
9. Трансформація існуючої соціальної інфраструктури села в сферу обов'язкового і невід'ємного життєвого середовища сільського населення.

10. Перетворення системи соціально-культурних і житлово-комунальних послуг в мотиваційний стимул агропромислового виробництва.

11. Організація співпраці економічно і юридично самостійних підприємств та організацій, які в процесі відтворення на основі поділу праці здійснюють різні стадії виробничого циклу: виробництво сировини, збереження, транспортування, обробка, переробка і торгівля готовими продуктами сільськогосподарського походження.

№2

Використовуючи підказки, що розташовані під таблицею, уточніть характер, зміст особливостей соціальної інфраструктури агробізнесу.

НАЙВАЖЛИВІНІ І НАЙПРИНЦИПОВІШІ ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ АГРОБІЗНЕСУ

Особливості	Характер і зміст прояву
Розміщена в основному в сільській місцевості	
Запізнювальний розвиток	
Труднощі фінансування	
Різновідомче підпорядкування	
Складова частина агробізнесу, що функціонує поза основною діяльністю	

Підказки

- 1) Не створює кінцевого продукту.
- 2) Забезпечує нормальне функціонування основного виробництва і виробничої інфраструктури.
- 3) Доступність переважно працівникам агробізнесу.
- 4) Відповідальності за розвиток соціальної інфраструктури покладена в основному на аграрні підприємства.
- 5) Відсутність комплексного обслуговування населення.
- 6) Обмеженість можливостей для відтворення людського фактора.
- 7) Обмежена фінансова можливість аграрних підприємств.

- 8) Слабка участь держави.
- 9) Неможливість здійснення єдиної соціальної політики.
- 10) Нерівномірність розвитку.
- 11) Розпорошеність по сільській території.

№3

Використовуючи літературні джерела та конспект лекції скласти тестові завдання для самоперевірки знань з теми. Завдання повинно мати чотири варіанта відповіді, серед яких одна правильна.

№4

Створіть у вигляді блок-схеми або табличній формі погляди на:

- 1) основні напрямки і підходи у розбудові сучасної соціальної сфери села;
- 2) сутність та функціональну роль соціальної інфраструктури села;
- 3) соціальну політику та основні її напрямки;
- 4) заходи щодо подальшого розвитку соціальної інфраструктури;
- 5) основні напрямки поліпшення комунально-побутового обслуговування сільського населення.

Список нормативно-правових актів і літератури:

1. Аграрне право : підручник Вид. 2-ге, змін. В. М.Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін. за ред. А. М. Статівки. Харків : Право, 2021. 416 с.
2. Аграрне право: посібник для підготовки до іспиту. Корнієнко Г.С., Корнієнко В.М., Статівка А.М., Уркевич В.Ю., Кульчій І.М., Курман Т.В., Лушпаєв С.О., Панченко В.В., Покальчук М.Ю., Самсонова Я.О., Савельєва О.М., Станіславський А.В., Туєва А.В. Право, 2022. 202 с.
3. Тетарчук І.В. Аграрне право України. Для підготовки до іспитів. Навчальний посібник. ЦУЛ. 2020. 244 с.

4. Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях. Харьков, 1998. 224 с.
5. Шульга М. В. Земельна реформа в Україні: шляхи реалізації та її наслідки. Теоретичні та практичні проблеми земельної реформи в Україні : зб. наук. пр. за матеріалами круглого столу, м. Харків, 15 лист. 2019 р. / ред. кол. А. П. Гетьман, М. В. Шульга, С. В. Глібко. Харків, 2019. С. 6–10.
6. Корнієнко В. М. Засоби вдосконалення аграрного законодавства. Аграрне право : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. В. П. Жушмана та А. М. Статівки. Харків : Право, 2010. 296 с.
7. Корнієнко Г. С. Аграрне право як стратегічна галузь права. Пріоритетні напрями розвитку аграрного законодавства і права в сучасних умовах : матеріали наук.-практ. конф. Харків, 20 квіт. 2018 р./ за заг. ред. А. М. Статівки. Харків : Юрайт, 2018. С. 77–81.
8. Корнієнко Г. С. Аграрні інновації як чинник становлення національного агробізнесу Право та інновації. 2020. № 3 (31). С. 18–24.
9. Кузнєцова Н. С. Цивільно-правові засоби забезпечення інновацій в сучасному законодавстві України. Інноваційний розвиток України: наукове, економічне та правове забезпечення : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. 27 – 28 жовтня 2006 р. / упоряд. : О. В. Петришин, М. О. Кизим. Харків, 2007. С. 56-58.
10. Лисик О. І. Проблеми удосконалення аграрного законодавства: шляхи вирішення. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Право. 2017. Вип. 26. С. 70–75.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3

Тема: Публічно-приватні засади регулювання і реформування аграрних відносин

Методичні рекомендації:

Мета практичного заняття з теми полягає в тому, щоб ознайомити студентів або учасників з основними концепціями та механізмами взаємодії держави та приватного сектору в контексті аграрної політики. Це дасть змогу: зрозуміти роль публічно-приватного партнерства: аналізувати, як державні органи і приватні компанії можуть співпрацювати для розвитку аграрного сектору, покращення інфраструктури, впровадження інновацій та зниження економічних ризиків; вивчити державну регуляцію аграрного сектора: розглядати основні державні ініціативи, законодавчі акти, політики та програми, що впливають на аграрні відносини, включаючи земельну реформу, підтримку фермерів, екологічні норми та фінансові стимули; аналізувати механізми реформування аграрних відносин: досліджувати зміни в системі управління агропродовольчим сектором, розглядати інструменти реформ, їх ефективність та потенційні проблеми, з якими стикаються державні та приватні суб'єкти; оцінити вплив публічно-приватного партнерства на конкурентоспроможність аграрного сектору: з'ясувати, як партнерство між державою та приватними підприємствами може сприяти розвитку технологій, підвищенню ефективності виробництва та збільшенню експорту сільськогосподарської продукції; розвивати практичні навички: вміння аналізувати реальні кейси, застосовувати теоретичні знання для розробки політик та стратегій, що мають на меті покращення аграрних відносин через публічно-приватне партнерство.

Таким чином, мета заняття полягає в розвитку комплексного розуміння та практичних навичок для ефективного управління аграрними реформами та взаємодії з державними інститутами на всіх етапах агропродовольчого ланцюга.

Питання для обговорення:

1. Реформування земельних і майнових відносин як складова аграрної реформи.
2. Правові засади функціонування сільського господарства в умовах сучасних викликів.

3. Особливості правового регулювання приватизації майна державних та комунальних сільськогосподарських підприємств.
4. Правові засади функціонування сучасних форм аграрного виробництва.
5. Ринкова аграрна інфраструктура в умовах сучасних викликів: правове регулювання.

Список нормативно-правових актів і літератури:

1. Про Фонд часткового гарантування кредитів у сільському господарстві: Закон України від 04.11.2021р. № 1865-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1865-20#Text>
2. Про гарантування захисту економічних інтересів та поліпшення соціального забезпечення селян-пенсіонерів, які мають право на земельну частку (пай): Указ Президента України від 15.12.1998 р. № 1353/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353/98#Text>
3. Про деякі питання організаційно-правового забезпечення формування та регулювання ринку землі та захисту прав власників земельних ділянок: Указ Президента України від 25.07.2006 р. № 644/2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/644/2006#Text>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №4

Тема: Ринкове середовище в агропромисловій сфері.

Методичні рекомендації

Мета практичного заняття полягає в забезпеченні студентів необхідними знаннями та практичними навичками для аналізу та розуміння специфіки ринку агропродукції, факторів, що впливають на його функціонування, а також національних та міжнародних тенденцій.

Важливими аспектами є: аналіз ринкових механізмів: дослідження попиту, пропозиції, цінової політики та конкурентних відносин в агропромисловому секторі; формування ефективних стратегій ведення бізнесу: як адаптувати підприємства до змін ринкової ситуації, підвищувати конкурентоспроможність продукції, застосовувати інноваційні технології; оцінка ризиків і можливостей: вивчення факторів, що можуть впливати на коливання цін та доступність ресурсів; розгляд державної політики і її впливу на ринок: регуляторні механізми, субсидії, імпорتنі тарифи та експортні обмеження.

Практичне заняття має сприяти розвитку навичок аналізу ринкових тенденцій, розумінню складних економічних процесів, що відбуваються в агропромисловому секторі, а також здатності приймати зважені управлінські рішення.

Питання для обговорення:

1. Поняття, принципи і правове регулювання виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників.
2. Поняття й класифікація обмежень у веденні виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників.
3. Правові засади і форми спеціалізації сільськогосподарських підприємств.
4. Підсобні виробництва і промисли як допоміжні галузі аграрного виробництва. Правові засади їх створення і функціонування.
5. Правові основи планування виробничого господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників. Бізнес-план сільськогосподарського підприємства.

Завдання:

№1

Федоренко, його дружина і син, отримавши земельні паї в натурі після ліквідації КСП загальною площею 12 га, заснували сімейне фермерське господарство. Голова цього господарства Федоренко закупив

бурих лисиць і побудував звіроферму. Частину земельної ділянки було засіяно конюшиною для подальшого її обміну на м'ясо для годівлі лисиць, частину засіяли насінням лікарських рослин. На реалізацію виробленої продукції Федоренко уклав угоди з різними замовниками.

Чи правомірні дії голови фермерського господарства? Надайте обґрунтовану письмову відповідь.

№2

Визначте питання правової природи і структури бізнес-плану сільськогосподарського підприємства на власний вибір у випадку: 1) отримання земельної ділянки для ведення ФГ; 2) започаткування власного аграрного бізнесу; 3) переходу до органічного сільськогосподарського виробництва; 4) кредитування СК; 5) релокації в умовах воєнного стану.

№3

Петренко, отримавши у спадок земельну ділянку сільськогосподарського призначення розміром 20 га, став на облік як особа, що займається веденням ОСГ, і вирішив займатися виробництвом лікарських рослин. З цією метою 12 га він засіяв коноплями посівними (технічними), 4 га – маком снодійним, 2 га – ехінацеєюпурпуровою, 2 га – чебрецем кальміуським. Вказані насадження були виявлені працівниками поліції. Петренка за вирощування нарковмісних рослин (маку й конопель) притягли до адміністративної відповідальності, наклавши штраф у розмірі 30 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Максименко, вважаючи стягнення незаконним, оскаржив дії поліції до суду.

Надайте правову оцінку ситуації.

Список нормативно-правових актів і літератури:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

3. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768- III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
4. Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів: Закон України від 31.05.2007 р. №1103-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1103-16#Text>
5. Про затвердження гігієнічних вимог до дрібнотоварного виробництва та обігу молока: наказ Міністерства аграрної політики України від 07.04.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0452-22#Text>
6. Про затвердження вимог до безпечності та якості молока і молочних продуктів: наказ Міністерства аграрної політики України від 12.03.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0593-19#n23>
7. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>
8. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: Закон України від 10.07.2018 р. №2496-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text>
9. Про затвердження Інструкції з ведення господарського обліку в сільських, селищних та міських радах: наказ Державної служби статистики України від 11.04.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0689-16#Text>
10. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12.1997 р. №771/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80#Text>
11. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій, Т. В. Курмантаін.; за ред. А. М. Статівки. Вид. 2-е, змін. Харків: Право, 2021. 416 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №5

Тема: Відповідальність за порушення законодавства в агробізнесі

Методичні рекомендації:

Мета практичного заняття " полягає в тому, щоб ознайомити студентів з основними формами юридичної відповідальності за порушення норм аграрного, земельного, податкового та інших галузей законодавства, що регулюють діяльність агропідприємств. Заняття має на меті розвитку навичок аналізу та застосування правових норм для уникнення правопорушень та ефективного реагування на порушення в агробізнесі. Основні завдання заняття включають: ознайомлення з основними формами юридичної відповідальності в агробізнесі: адміністративна, цивільна, кримінальна та фінансова відповідальність за порушення законодавства; розгляд типових правопорушень у аграрному секторі: порушення земельного, податкового законодавства, екологічних норм, трудових прав, стандартів якості продукції, вимог до безпеки харчових продуктів та інші; аналіз штрафів та санкцій, передбачених законодавством за порушення у сфері агробізнесу, а також процедур притягнення до відповідальності за порушення норм і стандартів; дослідження наслідків порушення податкового законодавства та фінансових зобов'язань: несплата податків, порушення вимог щодо обліку доходів і витрат, ризики накладення штрафів, пені, блокування рахунків; розгляд відповідальності за порушення трудових прав: зловживання трудовими правами, порушення умов праці, невивплата заробітної плати, безпека на робочих місцях; оцінка юридичних ризиків у випадку порушення законодавства, а також методів захисту прав агропідприємств через судові органи, адміністративні та арбітражні процедури; розвиток практичних навичок з підготовки документів для запобігання правопорушенням, аналізу реальних випадків порушень і розробки заходів для їх уникнення.

Практичне заняття допоможе учасникам краще зрозуміти юридичні аспекти діяльності агропідприємств, навчить уникати правових порушень та ефективно захищати свої інтереси в разі виникнення конфліктних ситуацій з державними органами або іншими учасниками ринку.

Питання для обговорення:

1. Поняття, підстави, види юридичної відповідальності за порушення законодавства в агробізнесі.

2. Поняття, види, суб'єкти аграрних правопорушень в системі юридичної відповідальності.
3. Підстави, умови і форми цивільно-правової відповідальності за аграрні правопорушення.
4. Підстави, умови дисциплінарної та матеріальної відповідальності за аграрні правопорушення.
5. Особливості застосування адміністративно-правової відповідальності за аграрні правопорушення.
6. Особливості застосування кримінально-правової відповідальності за аграрні правопорушення.

ТЕСТОВІ ПИТАННЯ

1. Суб'єктами відповідальності за порушення аграрного законодавства є:

а) є посадові особи органів державної влади та місцевого самоврядування, особи, які здійснюють підприємницьку діяльність в сільському господарстві, займаються веденням особистого селянського господарства, посадові особи і працівники сільськогосподарських організацій;

б) фізичні і юридичні особи, підприємства, установи та організації, громадські об'єднання;

в) органи державної влади та місцеве самоврядування, центральні органи виконавчої влади, держава; г

) усі відповіді правильні.

2. Підставою юридичної відповідальності є:

а) правопорушення;

б) юридичний факт;

в) наслідки;

г) діяння.

3. Аграрне правопорушення це:

а) суспільні відносини, які охоплюються нормами права і на які посягає правопорушення;

б) протиправне винне діяння (дія, бездіяльність), які посягають на встановлений законом правопорядок;

в) певні життєві обставини, з якими норми права пов'язують виникнення, зміну правовідносин, прав та обов'язків; або припинення

г) обов'язок правопорушника понести заходи державнопримусового впливу (санкції) за скоєне правопорушення.

4. Аграрні правопорушення, які вчиняються підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами, громадянами можна класифікувати за:

а) суб'єктивним складом;

б) за ступенем суспільної небезпеки;

в) у залежності від того, в яких галузях законодавства містяться правові норми за характером діяння;

г) усі відповіді правильні.

5. Що розуміється під майновою відповідальністю:

а) відповідальність робітників і службовців за порушення трудової дисципліни, яке виражається у накладенні стягнень адміністрацією підприємства чи установи;

б) відповідальність що встановлюється державою в кримінальному законі, накладається судом на осіб, які винні у вчиненні злочину, та мають нести зобов'язання особистого, майнового чи організаційного характеру;

в) різновиди юридичної відповідальності, передбачають компенсацію заподіяної шкоди;

г) це специфічне реагування держави на адміністративне правопорушення, що полягає в застосуванні уповноваженим органом або посадовою особою передбаченого законом правопорушення.

6. Що розуміється під майновою відповідальністю:

а) відповідальність робітників і службовців за порушення трудової дисципліни, яке виражається у накладенні стягнень адміністрацією підприємства чи установи;

б) відповідальність що встановлюється державою в кримінальному законі, накладається судом на осіб, які винні у вчиненні злочину, та мають нести зобов'язання особистого, майнового чи організаційного характеру;

в) різновиди юридичної відповідальності, передбачають компенсацію заподіяної шкоди;

г) це специфічне реагування держави на адміністративне правопорушення, що полягає в застосуванні уповноваженим органом або посадовою особою передбаченого законом правопорушення.

7. Який один із видів стягнень може застосовуватися до працівників за порушення дисциплінарної відповідальності:

а) догана та звільнення;

б) штраф та звільнення;

в) догана та штраф;

г) громадські роботи і штраф.

Список нормативно-правових актів і літератури:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV// Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3. – Ст. 27.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-Х. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.
4. Аграрне право України. Договірні відносини у сільському господарстві. Змістовий модуль 5: підручник / В. І. Курило [та ін.]. – Умань : Візаві, 2012. –437 с.
5. Аграрне право : підручник Вид. 2-ге, змін. В. М.Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін. за ред. А. М. Статівки. Харків: Право, 2021. 416 с.
6. Аграрне право: посібник для підготовки до іспиту. Корнієнко Г.С., Корнієнко В.М., Статівка А.М., Уркевич В.Ю., Кульчій І.М., Курман Т.В., Лушпаєв С.О., Панченко В.В., Покальчук М.Ю., Самсонова Я.О., Савельєва О.М., Станіславський А.В., Туєва А.В. Право, 2022. 202 с.

7. Бахуринська М. М. Особливості аграрно-правової відповідальності як інституту аграрного права. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2014. № 4. С. 109 – 115.
8. Гавриш Н. С. Юридична відповідальність як спосіб правової охорони ґрунтів. Актуальні проблеми держави та права: зб. наук. праць. Одеса. Астропринт. 2000. вип. 9. С. 249 – 252.
9. Домбровський С. Ф. Особливості дисциплінарної відповідальності працівників сільськогосподарських підприємств кооперативного типу та фермерських господарств. Університетські наукові записки. 2016. №3. С. 151 – 164.
10. Земко А. М. Щодо поняття «аграрно-правовий спір». Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Право. 2012. Вип. 173(3). С. 48 – 58.
11. Ковальчук Т. Г. Правові аспекти юридичних засобів охорони земель. Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Юрид. науки. 2004. вип. 61. С. 68 – 72.
12. Саркісова Т. Б. Юридична відповідальність за земельні правопорушення в контексті адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Порівняльно-аналітичне право. 2014. № 3. С. 85 – 90.
13. Шведенко П. Ю. Відповідальність за порушення кредитних зобов'язань в аграрному секторі. Науковий вісник національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Право. 2014. Вип. 197(2). С. 108 – 112.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №6

Тема: Правове регулювання ведення особистого селянського господарства

Методичні рекомендації:

Мета практичного заняття полягає в тому, щоб ознайомити студентів з правовими аспектами діяльності особистих селянських господарств (ОСГ), їх правовим статусом, правами та обов'язками власників, а також особливостями правового регулювання таких господарств в умовах сучасного законодавства. Основні завдання заняття: ознайомлення з правовим статусом ОСГ — визначення особливостей правового становища особистих селянських господарств в

Україні, їх правові основи та регулювання; розгляд правових норм, що регулюють діяльність ОСГ, таких як земельне, податкове, трудове, екологічне та інші галузі права, які мають відношення до діяльності ОСГ; аналіз основних прав та обов'язків власників особистих селянських господарств, зокрема щодо володіння, користування та розпорядження земельними ділянками, порядку оформлення та реєстрації прав на землю; розгляд податкових аспектів діяльності ОСГ, зокрема щодо застосування спеціальних податкових режимів (наприклад, спрощена система оподаткування для ОСГ, податки на земельні ділянки тощо); дослідження правових аспектів взаємодії з іншими суб'єктами господарювання, такими як органи місцевого самоврядування, підприємства агропромислового комплексу, а також питання сертифікації та безпеки продукції; оцінка правових ризиків та проблем, з якими стикаються власники ОСГ, таких як питання землеустрою, прав на землю, трудові відносини, використання техніки та ін.; розвиток практичних навичок складання правових документів для ОСГ, зокрема щодо реєстрації земельних ділянок, укладання договорів оренди, ведення документації про доходи та витрати.

Завдяки такому заняттю учасники отримають комплексне розуміння правового регулювання діяльності ОСГ, що дозволить їм ефективно управляти власними господарствами в рамках чинного законодавства.

Питання для обговорення:

1. Надайте визначення поняттю «особисте селянське господарство».
2. Розкрийте основні ознаки особистого селянського господарства.
3. Охарактеризуйте коло суб'єктів права на ведення особистого селянського господарства.
4. Як здійснюється облік особистих селянських господарств?
5. Надайте визначення сільському зеленому туризму. В яких формах може здійснюватися сільський зелений туризм?
6. Які земельні ділянки можуть надаватися для ведення особистого селянського господарства? Який їх розмір?
7. Визначте права та обов'язки осіб, що ведуть особисте селянське господарство.

8. Визначте характер майнових правовідносин в особистому селянському господарстві.
9. Визначте напрями державної підтримки особистих селянських господарств.
10. Охарактеризуйте правові форми реалізації продукції, вирощеної в особистих селянських господарствах.
11. Наведіть правові підстави та юридичні наслідки припинення ведення особистого селянського господарства.

Завдання:

№1

Для реалізації надлишків вирощеної овочевої продукції (перцю, цибулі, капусти) сімнадцятирічний Борисов, який разом із батьками займався веденням особистого селянського господарства, без їх дозволу уклав договір купівлі-продажу зазначеної продукції з приватним підприємцем Івановим. Водночас з дозволу батьків він реалізував на одному з ринків м. Київ кролятину, а також молоко і молочну продукцію, які були вироблені в особистому селянському господарстві.

Дайте відповідь на запитання:

1) чи мав право Борисов укласти договір щодо реалізації сільськогосподарської продукції;

2) у яких формах здійснюється реалізація надлишків сільськогосподарської продукції, виробленої в особистих селянських господарствах;

3) яких вимог мають дотримуватися громадяни при реалізації на ринках сільськогосподарської продукції тваринного походження, виробленої в особистих селянських господарствах?

№2

Здійсніть порівняльну характеристику правового становища фермерського, сімейного фермерського й особистого селянського господарств. Складіть таблицю.

№3

Використовуючи літературні джерела та конспект лекції скласти тестові завдання для самоперевірки знань з теми. Завдання повинно мати чотири варіанта відповіді, серед яких одна правильна.

№4

Петров, який займається веденням особистого селянського господарства, уклав із заготівельним (молокопереробним) підприємством договір на реалізацію надлишків молока. Договором було передбачено обов'язок Петрова один раз на 2 дні здавати на підприємство 200 л незбираного неохолодженого молока вищого гатунку. Доставка молока заготівельному підприємству входила в обов'язок продавця і здійснювалася його власним автотранспортом.

Прокоментуйте ситуацію. Які порушення законодавства мають місце? Яких санітарних і ветеринарних вимог мають дотримуватися особи, що займаються веденням особистого селянського господарства, при реалізації надлишків молока?

Список нормативно-правових актів і літератури:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
3. Про затвердження гігієнічних вимог до дрібнотоварного виробництва та обігу молока: наказ Міністерства аграрної політики України від 07.04.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0452-22#Text>
4. Про затвердження вимог до безпечності та якості молока і молочних продуктів: наказ Міністерства аграрної політики України від 12.03.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0593-19#n23>

5. Про затвердження Ветеринарно-санітарних вимог утримання птиці в особистих селянських господарствах: наказ Міністерства аграрної політики України, Державного департаменту ветеринарної медицини від 19.12.2006 р. № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0042-07#Text>
6. Про затвердження Інструкції з ведення господарського обліку в сільських, селищних та міських радах: наказ Державної служби статистики України від 11.04.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0689-16#Text>
7. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12.1997 р. №771/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-вр#Text>
8. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 р. №742-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text>
9. Про сільськогосподарський перепис: Закон України від 23 вересня 2008 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/575-17#Text>
10. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
11. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за заг. ред. А. М. Статівки. Харків: Право, 2021. 416 с.
12. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю. Ю. Бакай, Д. Ю. Кондратенко, Г. С. Корнієнко та ін.; за заг. ред Т. В. Курман, А. М. Статівки, Харків: Юрайт, 2022. 172 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №7

Тема: Особливості правового становища аграрних холдингових компаній та аграрних об'єднань

Методичні рекомендації:

Мета практичного заняття полягає в тому, щоб ознайомити студентів з правовими аспектами організації та функціонування аграрних холдингів і об'єднань, а також розвинути навички правового регулювання їх діяльності в межах агропромислового комплексу. Основні завдання заняття включають: ознайомлення з правовим статусом аграрних холдингів і об'єднань, їхніми особливостями в контексті корпоративного права, правових форм організацій (товариства, кооперативи, асоціації тощо); розгляд основних юридичних аспектів управління аграрними холдингами: організаційно-правова форма, статутні документи, права та обов'язки учасників, корпоративна структура; аналіз правових відносин всередині аграрних об'єднань, включаючи механізми взаємодії між членами, питання розподілу прибутку, управління спільними активами та фінансами; вивчення державного регулювання діяльності аграрних холдингів та об'єднань, а також можливих пільг, субсидій та механізмів підтримки з боку держави; розгляд правових ризиків та проблем, пов'язаних з діяльністю аграрних холдингів, зокрема у контексті земельних відносин, трудових прав, податкових зобов'язань, корпоративної відповідальності; розвиток практичних навичок з аналізу та складання правових документів для аграрних холдингів (контракти, угоди, статuti, договори оренди тощо).

Завдяки такому заняттю учасники зможуть глибше розібратися у правових аспектах діяльності аграрних компаній і об'єднань, що є важливим для належного управління та забезпечення правової стабільності в агропромисловому секторі.

Питання для обговорення:

1. Поняття й юридичні ознаки аграрних холдингових компаній.
2. Особливості створення і діяльності аграрних холдингових компаній.
3. Правове становище сільськогосподарських акціонерних товариств і товариства з обмеженою й додатковою відповідальністю.
4. Поняття, види й юридичні ознаки аграрних об'єднань.

Список нормативно-правових актів і літератури:

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.07.2022 р. № 2465-IX.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
3. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>
4. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій, Т. В. Курман та ін.; за ред. А. М. Статівки. Вид. 2-е, змін. Харків: Право, 2021. 416 с.
5. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту / [Ю.Ю. Бакай, Д. Ю. Кондратенко, Г. С. Корнієнко та ін.]; за заг. 2003 р. № 436-4. Дударенко В. В. Правовий статус аграрних холдингів України та за кордоном: порівняльно-правовий аспект: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2019. 261 с.
6. Драган О.О., В.В. Зубченко. Особливості функціонування аграрних холдингових компаній в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2023. № 5. С. 44-50. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/8470/1/Peculiarities_of_the_functioning.pdf
7. Корнієнко Г.С. Агробізнес в Україні: Теоретико-правові проблеми становлення та розвитку: монографія. Харків. Юрайт, 2023. 560 с.
8. Корнієнко Г. С. Правовий статус агрохолдингів в Україні. Держава та регіони. 2020. №1. С.71-77.
URL: http://www.law.stateandregions.zp.ua/archive/1_2020/part_1/1-1_2020.pdf

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №8

Тема: Формування інфраструктури агропромислового виробництва

Методичні рекомендації

Мета практичного заняття полягає в тому, щоб ознайомити студентів з основними компонентами та принципами формування ефективної інфраструктури в агропромисловому комплексі, а також розвинути навички планування та оцінки інфраструктурних потреб аграрних підприємств. Завданням заняття є: ознайомлення з основними елементами агропромислової інфраструктури, такими як транспорт, склади, переробні підприємства, системи зберігання та постачання, логістичні ланцюги та інші; вивчення рольових функцій кожного елемента інфраструктури в агропромисловому виробництві, його взаємодія з іншими складовими виробничого процесу; розгляд сучасних підходів до розвитку інфраструктури агробізнесу, зокрема в контексті технологічних інновацій, енергоефективності та сталого розвитку; аналіз практичних прикладів формування інфраструктури в агропромислових підприємствах (створення логістичних центрів, організація каналів збуту, розвиток переробних потужностей); розвиток навичок проектування інфраструктури для конкретних агробізнесів, з урахуванням специфіки виробництва, географічних і економічних факторів.

Практичне заняття сприяє глибшому розумінню того, як ефективна інфраструктура може сприяти зростанню продуктивності, зниженню витрат і підвищенню конкурентоспроможності агропромислових підприємств на ринку

Питання для обговорення:

1. Поняття про інфраструктуру, її особливості та різновиди.
2. Агросервіс як складова частина виробничої інфраструктури, його особливості, побудова та функціональне призначення.
3. Особливості функціонування та організаційні форми агросервісу.

Завдання для роботи в мікрогрупах

- 1) Підготувати презентацію і виступ на тему «Організація матеріально-технічного постачання та агросервісу».

2) Підготувати презентацію і виступ на тему «Інноваційно-технологічні чинники забезпечення високого рівня агросервісного обслуговування підприємств агробізнесу».

3) Підготувати презентацію і виступ на тему «Державне регулювання інноваційного розвитку матеріально-технічного постачання і агросервісу».

5) Підготувати презентацію і виступ на тему «Сучасний стан виробничої інфраструктури підприємств агробізнесу».

6) Підготувати презентацію і виступ на тему «Закордонний досвід удосконалення розвитку матеріально-технічного постачання і агросервісу».

7) Підготувати презентацію і виступ на тему «Перспективи розвитку обслуговуючих кооперативів в аграрній сфері України».

Дайте відповідь на запитання.

1. Аграрне спрямування агросервісу – це:

а) ланка агропромислового виробництва, частина виробничої інфраструктури агробізнесу, яка функціонує виключно для потреб сільського господарства, його виробничої діяльності, а також продовження процесу виробництва в сфері обігу матеріальнотехнічних ресурсів і продукції;

б) види діяльності переробних підприємств, які дають можливість шляхом глибокої комплексної переробки сировини одержувати, крім основного кінцевого продукту, інші харчові і нехарчові продукти;

в) дія держави та її управлінських та господарських структур по забезпеченню соціальних потреб населення;

г) сукупність тих галузей і видів діяльності, які забезпечують створення і удосконалення живих організмів рослин і тварин та їх зберігання і раціональне використання.

2. Агросервіс – це:

а) ланка агропромислового виробництва, частина виробничої інфраструктури агробізнесу, яка функціонує виключно для потреб

сільського господарства, його виробничої діяльності, а також продовження процесу виробництва в сфері обігу матеріально-технічних ресурсів і продукції;

б) види діяльності переробних підприємств, які дають можливість шляхом глибокої комплексної переробки сировини одержувати, крім основного кінцевого продукту, інші харчові і нехарчові продукти;

в) ланка агропромислового виробництва, частина виробничої інфраструктури агробізнесу, яка функціонує виключно для потреб сільського господарства, його виробничої діяльності, а також продовження процесу виробництва в сфері обігу матеріально-технічних ресурсів і продукції.

3. Агросервісний кооператив – це:

а) сукупність сервісних структур, що забезпечують розвиток сільського господарства як галузі національної економіки;

б) зосередження в рамках сервісної структури практично всіх видів робіт по матеріально-технічному забезпеченню та виробничо-технічному обслуговуванню аграрних підприємств;

в) комплекс сервісних робіт по забезпеченню і дотриманню технології виробництва сільськогосподарської продукції;

г) створене на кооперативних засадах агросервісне підприємство, мета якого — поліпшення виробничого обслуговування господарств – членів кооперативу шляхом удосконалення виробничої бази і збутової інфраструктури.

4. Агросервісні структури – це:

а) зосередження в рамках сервісної структури практично всіх видів робіт по матеріально-технічному забезпеченню та виробничо-технічному обслуговуванню аграрних підприємств;

б) комплекс сервісних робіт по забезпеченню і дотриманню технології виробництва сільськогосподарської продукції;

в) сукупність сервісних структур, що забезпечують розвиток сільського господарства як галузі національної економіки;

г) організаційні форми агросервісної діяльності в агробізнесі.

5. Агротехнічне обслуговування – це:

а) сукупність сервісних структур, які забезпечують агропромисловий виробничий цикл по одержанню конкретного виду кінцевого продукту агробізнесу;

б) здатність сервісних структур новими методами послуг і торгівлі привернути увагу аграрних підприємств;

в) комплекс сервісних робіт по забезпеченню і дотриманню технології виробництва сільськогосподарської продукції;

г) немає правильної відповіді.

6. Агрохімічне обслуговування – це:

а) зосередження в рамках сервісної структури практично всіх видів робіт по матеріально-технічному забезпеченню та виробничо-технічному обслуговуванню аграрних підприємств;

б) здатність сервісних структур новими методами послуг і торгівлі привернути увагу аграрних підприємств;

в) комплекс сервісних робіт по підготовці і внесенню мінеральних добрив, хімічній меліорації земель, а також застосуванню засобів захисту рослин і тварин;

г) немає правильної відповіді.

7. Виробнича інфраструктура – це:

а) комплекс інженерно-технічних споруд і об'єктів, які створюють необхідні виробничі умови і надають виробничі послуги для нормального функціонування основного виробництва агробізнесу здатність сервісних структур новими методами послуг і торгівлі привернути увагу аграрних підприємств;

б) система заходів сервісного характеру, яка забезпечує збереження і догляд тварин;

в) сукупність сервісних структур, що забезпечують розвиток сільського господарства як галузі національної економіки;

г) комплекс інженерно-технічних споруд і об'єктів, які створюють необхідні виробничі умови і надають виробничі послуги для нормального функціонування основного виробництва агробізнесу.

8. Зооветеринарне обслуговування - це:

а) сукупність сервісних структур, які забезпечують агропромисловий виробничий цикл по одержанню конкретного виду кінцевого продукту агробізнесу;

б) комплекс інженерно-технічних споруд і об'єктів, які створюють необхідні виробничі умови і надають виробничі послуги для нормального функціонування основного виробництва агробізнесу здатність сервісних структур новими методами послуг і торгівлі привернути увагу аграрних підприємств;

в) комплекс інженерно-технічних споруд і об'єктів, які створюють необхідні виробничі умови і надають виробничі послуг для нормального функціонування основного виробництва агробізнесу;

г) система заходів сервісного характеру, яка забезпечує збереження і догляд тварин.

Список нормативно-правових актів і літератури:

1. Про Фонд часткового гарантування кредитів у сільському господарстві: Закон України від 04.11.2021р. № 1865-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1865-20#Text>
2. Про гарантування захисту економічних інтересів та поліпшення соціального забезпечення селян-пенсіонерів, які мають право на земельну частку (пай): Указ Президента України від 15.12.1998 р. № 1353/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353/98#Text>
3. Про деякі питання організаційно-правового забезпечення формування та регулювання ринку землі та захисту прав власників земельних ділянок: Указ Президента України від 25.07.2006 р. № 644/2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/644/2006#Text>
4. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1437-р. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-%D1%80#Text>

5. Про заходи щодо розвитку аграрного ринку: Указ Президента України від 30.08.2004 р. № 1021/2004. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1021/2004#Text>

6. Про заходи щодо забезпечення захисту майнових прав селян у процесі реформування аграрного сектора економіки: Указ Президента України від 29.01.2001 р. № 62/2001. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/2001#Text>

7. Про невідкладні заходи щодо захисту власників земельних ділянок та земельних часток (паїв): Указ Президента України від 19.08.2008 р. № 725/2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/725/2008#Text>

8. Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки: Указ Президента від 03.12.1999 р. № 1529/99. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1529/99#Text>

9. Про Основні засади розвитку соціальної сфери села: Указ Президента України від 20.12.2000 р. № 1356/2000. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1356/2000#Text>

10. Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям: Указ Президента України від 08.08.1995 р. № 720/95. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/720/95#Text>

11. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій, Т. В. Курман та ін.; за ред. А. М. Статівки. Вид. 2-е, змін. Харків: Право, 2021. 416 с.

12. Організаційно-правові питання аграрної реформи в Україні: монографія / П.Ф. Кулинич, О.О. Погрібний, Т.П. Проценко та ін. / за ред. В. І. Семчика. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. 280 с.

13. Павлюченко Ю. М. Концептуальні засади господарсько-правового забезпечення аграрного ринку: монографія. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2022. 360 с. URL: <https://r.donnu.edu.ua/bitstream>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №9

Тема: Податкова та кредитна системи в агробізнесі

Методичні рекомендації:

Вивчення даної теми полягає в тому, щоб ознайомити студентів з основними аспектами податкового та кредитного регулювання в агропідприємствах, а також розвинути навички застосування податкових і кредитних інструментів у практичній діяльності агробізнесу. Зокрема, завданням є: розгляд основних податків і зборів, які застосовуються в аграрному секторі (наприклад, ПДВ, податок на прибуток, єдиний податок, земельний податок та ін.); аналіз податкових пільг та стимулів, що надаються агровиробникам для розвитку сектору; ознайомлення з кредитними інструментами, доступними для агробізнесу (кредити на виробничі потреби, лізинг, державні програми підтримки, сільськогосподарські облігації); вивчення механізмів фінансування агропідприємств через позики, державні субсидії та інші інструменти фінансової підтримки; розвиток практичних навичок з розрахунку податкових зобов'язань та формування фінансових планів з урахуванням податкових та кредитних аспектів.

Практичне заняття сприятиме кращому розумінню законодавчого поля та його впливу на фінансово-господарську діяльність агропідприємств, а також підготовці до ефективного управління податковими і кредитними зобов'язаннями в агробізнесі.

Питання для обговорення:

4. Роль податкової та кредитної системи для агробізнесу.
5. Основні види податків для агробізнесу.
6. Податкові пільги та стимули для агробізнесу.
7. Проблеми та перспективи податкової системи.
8. Кредитна система та фінансування агробізнесу.
9. Умови кредитування агропідприємств.
10. Проблеми кредитної системи.

Завдання для роботи в мікрогрупах

- 1) Підготувати презентацію і виступ на тему «Оптимізація податкового навантаження для агропідприємств».

2) Підготувати презентацію і виступ на тему «Оцінка можливості застосування різних схем кредитування для малого агробізнесу».

3) Підготувати презентацію і виступ на тему «Ключові напрямки для покращення податкової та кредитної політики для аграрного сектору».

5) Підготувати презентацію і виступ на тему «Перспективи розвитку податкової системи для агробізнесу в Україні».

6) Підготувати презентацію і виступ на тему «Шляхи вирішення проблем, які виникають при отриманні кредитів та оподаткуванні».

Список нормативно-правових актів і літератури:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Про затвердження Інструкції з ведення господарського обліку в сільських, селищних та міських радах: наказ Державної служби статистики України від 11.04.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0689-16#Text>
3. Про затвердження Порядку видачі довідки про наявність у фізичної особи земельних ділянок та її форми: наказ Міністерства доходів і зборів України від 17.01.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0201-14#Text>
4. Про затвердження Порядку обліку особистих селянських господарств сільськими, селищними та міськими радами: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі від 14.04.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0574-17#Text>
5. Про затвердження Порядку надання послуг з тимчасового розміщення (проживання): Постанова Кабінету Міністрів України від 15.03.2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/297-2006-%D0%BF#Text>
6. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін.; за заг. ред. А. М. Статівки. Харків: Право, 2021. 416 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №10

Тема: Процедура створення сімейної ферми

Методичні рекомендації

Мета практичного заняття полягає в тому, щоб: ознайомити студентів з основними етапами та вимогами для створення сімейної ферми, включаючи правові, організаційні та фінансові аспекти; розвинути навички планування та організації бізнесу в аграрному секторі, зокрема створення та ведення сімейної ферми, що включає в себе визначення цільової продукції, вибір відповідних технологій, організацію виробничих процесів; навчити студентів складати бізнес-план сімейної ферми, зокрема розраховувати витрати на створення та ведення господарства, оцінювати потенційні прибутки, розглядати питання фінансування та залучення інвестицій; проаналізувати правові та організаційні аспекти створення сімейної ферми, включаючи реєстрацію юридичної особи, оформлення необхідних документів, отримання ліцензій та дозволів, а також взаємодію з органами місцевого самоврядування та державними інстанціями; дослідити державну підтримку агробізнесу, зокрема програми субсидій, кредитів і грантів для фермерів, та можливості використання таких інструментів для забезпечення успішного старту сімейної ферми; розвинути навички управління ресурсами та персоналом на фермі, включаючи організацію ефективної роботи сімейного бізнесу, планування робочого процесу, облік витрат і прибутків; формувати практичні знання щодо маркетингу та збуту продукції ферми, зокрема стратегії просування продукції на ринку, взаємодія з покупцями, розробка цінової політики та брендування; підготувати студентів до реальних викликів ведення фермерського господарства, де вони зможуть застосовувати теоретичні знання та практичні навички для створення та успішного розвитку сімейної ферми.

Питання для обговорення:

1. Поняття й основні юридичні ознаки фермерського господарства, його види.
2. Поняття й ознаки сімейного фермерського господарства.
3. Порядок створення фермерського господарства, його склад і державна реєстрація.
4. Правове регулювання державної підтримки фермерського господарства й сімейного фермерського господарства. Особливості оподаткування фермерських і сімейних фермерських господарств.
5. Правовий режим земель і майна фермерського господарства.

6. Правове регулювання праці у фермерському господарстві й сімейному фермерському господарстві.

7. Правове регулювання господарської діяльності фермерського господарства.

8. Підстави і порядок припинення діяльності фермерського господарства. Особливості банкрутства фермерського господарства і СФГ.

Завдання:

№1

Сімейне фермерське господарство, що займалося вирощуванням малини, мало в обробітку 20 га земель сільськогосподарського призначення на праві власності. У зв'язку з розширенням виробництва члени господарства вирішили придбати додаткові землі й залучити для роботи зі збору малини сезонних працівників. Голова сімейного фермерського господарства придбав у сусіда 2 га землі для ведення особистого селянського господарства і взяв на роботу зі збору малини п'ятьох односельчан. Згодом до сімейного фермерського господарства надійшов лист із державної податкової служби, в якому повідомлялося, що господарство не має права бути платником єдиного податку 4 групи й повинно перейти на загальну систему оподаткування.

Дайте юридичну оцінку діям податкової служби.

№2

Голова фермерського господарства Петров одержав у банку кредит строком на 3 роки для придбання комбайну. За рік Петров помер. Банк звернувся до його спадкоємців, які є членами фермерського господарства, з вимогою повернути кредит. Спадкоємці Петрова вважали, що, якщо кредит був одержаний для потреб усього фермерського господарства, яке є юридичною особою, то немає підстав не тільки для дострокового повернення кредиту, а й взагалі члени цього господарства не несуть відповідальності щодо цих зобов'язань.

Дайте письмову відповідь на такі запитання: у якому порядку провадиться кредитування фермерських господарств; чи має право банк вимагати дострокового повернення кредиту; у якому порядку слід розглядати цей спір; яке рішення необхідно прийняти?

Список нормативно-правових актів і літератури:

1. Про фермерське господарство: Закон України 19.06.2003 р. № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

3. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>

4. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004 р. № 1877-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.

5. Про затвердження мінімальних розмірів земельних ділянок, які утворюються в результаті поділу земельної ділянки фермерського господарства, що успадковується: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.12.2003 р. № 1908. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-2003-%D0%BF#Text>

6. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 р. № 1102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1102-2004-%D0%BF#n13>

7. Корнієнко Г. С. Агробізнес в Україні: Теоретико-правові проблеми становлення та розвитку: монографія. Харків. Юрайт, 2023. 560 с.

8. Корнієнко Г. С. Окремі питання правового забезпечення фермерського землекористування в умовах ринку земель. Проблеми законності. 2020. Вип.148. С.162-168.2. URL:<http://plaw.nlu.edu.ua/issue/view/11811>

9. Фермерські господарства як учасники цивільних та земельних правовідносин: за матеріалами судової практики: монографія /за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: Екус, 2022. 288 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №11

Тема: Складання договорів оренди майна, землі, реалізації продукції і надання послуг

Методичні рекомендації:

Важливе місце в діяльності суб'єктів аграрного права посідають договірні відносини, оскільки саме на підставі укладання договорів здійснюється реалізація виробленої сільськогосподарської продукції її товаровиробниками, суб'єкти агробізнесу вступають у відносини з банківськими установами щодо одержання кредитів та позик, здійснюють

придбання засобів виробництва (мінеральних добрив, пально-мастильних матеріалів, давальницької сировини), проводять технічне обслуговування сільськогосподарської техніки, обладнання та устаткування на підприємствах агросервісу та вступають у відносини з іншими суб'єктами господарювання різних форм власності.

При вивченні цієї теми особливо важливим буде застосування знань цивільного та господарського права, теорії та практики договірних правовідносин в контексті агробізнесу та комерційної діяльності, зокрема з процесом складання, оформлення та виконання різних типів договорів: оренди майна, землі, реалізації продукції та надання послуг.

Вивчення даної теми допоможе розвинути студентам практичні навички складання договорів з урахуванням специфіки різних видів діяльності, що включає в себе правильне оформлення умов, обов'язків та прав сторін, а також вирішення можливих юридичних колізій. Проаналізувати юридичні аспекти договорів в аграрному секторі, що можуть включати специфічні умови оренди земельних ділянок, регулювання прав і обов'язків сторін при укладенні договорів на поставку сільськогосподарської продукції та надання аграрних послуг.

Вивчити типові та нестандартні умови договорів оренди майна та землі в агробізнесі, визначення прав і обов'язків орендаря та орендодавця, а також умов, що регулюють терміни оренди, обсяг і якість продукції, порядок розрахунків і відповідальність за порушення умов договору.

Формувати навички правового захисту інтересів сторін у договорах, зокрема шляхом включення відповідних умов, що гарантують виконання договору, а також визначають механізми вирішення спорів та відповідальність за невиконання зобов'язань.

Розвинути розуміння юридичних аспектів реалізації продукції та надання послуг в агробізнесі, включаючи питання цінової політики, умов доставки, умов гарантії якості продукції та надання послуг.

Підготувати студентів до реальних умов бізнесу, де вони зможуть ефективно складати юридичні документи, захищати інтереси своїх клієнтів або підприємств, а також вирішувати юридичні питання, що виникають у процесі ведення бізнесу.

Питання для обговорення:

1. Особливості укладення та виконання договору контрактації сільськогосподарської продукції.
2. Договір поставки сільськогосподарської продукції.
3. Форвардний договір на поставку сільськогосподарської продукції.
4. Договір агрохімічного обслуговування.

5. Договір зберігання сільськогосподарської продукції.
6. Право оренди земельної ділянки.
7. Договір страхування сільськогосподарської продукції.
8. Правове регулювання видачі та обігу аграрних розписок.

Завдання:

№1

Між ФГ «Соняшник» та ТОВ «Агросвіт» було укладено договір поставки, відповідно до якого фермерське господарство отримало замовлену партію мінеральних добрив, однак розрахуватися за них одразу перед початком посівної не змогло. Сторони домовилися, що ФГ видає фінансову розписку, за якою зобов'язується:

– виростити соняшник на 100 га (з переліком конкретних земельних ділянок; при цьому ФГ обробляє 1000 га);

– за рахунок зібраного врожаю оплатити отримані добрива до 1 жовтня.

Урожай виріс, був зібраний і благополучно проданий, а ТОВ «Агросвіт» розрахунку так і не отримало.

У порядку виконавчого провадження стало зрозуміло, що заставленого врожаю у ФГ фактично немає в наявності.

За даними податкової, ТОВ «Агросвіт» дізнався, що 5 жовтня ФГ здійснило продаж соняшника третій особі – ПП «Свіжий Хліб».

Яким чином, на Вашу думку, має діяти ТОВ «Агросвіт» у такому разі? До кого пред'являти вимоги?

№2

Проаналізуйте ситуації, подані нижче. Спробуйте обрати найбільш оптимальний шлях залучення додаткового фінансування у кожному із запропонованих випадків та аргументуйте свій вибір.

Ситуація 1. ТОВ «АгроПан» займається обробітком яблуневих садів та планує додатково закласти 20 га ягідників (малина та лохина). Оскільки підприємство розраховує на розширення діяльності, йому потрібно

оновити і доповнити свій машинно-технічний парк, а саме придбати три одиниці спеціальної техніки (обприскувач, косарку, подрібнювач гілок) на загальну суму 100 тис. грн.

Ситуація 2. ФГ «Зоря» обробляє 5000 га та займається вирощуванням зернових. У цьому році оборотних коштів на початку посівної виявилось недостатньо через стрімке підвищення цін на насіння, мінеральні добрива та засоби захисту рослин. У зв'язку з цим ФГ потребує швидкого залучення 500 тис. грн в обмежені строки.

Ситуація 3. В. ПП «Бізон» прагне закупити у племінного заводу 100 племінних телят загальною вартістю 600 тис. грн. Однак власних коштів на даний момент не вистачає. Половину суми підприємство може оплатити одразу під час укладення договору, а другу частину зможе покрити через півроку, коли продасть на забій частину товарного стада.

Список нормативно-правових актів і літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Про захист прав покупців сільськогосподарських машин: Закон України від 05.06.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/900-15#Text>
4. Про страхування: Закон України від 18.11. 2021 р. № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
5. Про оренду землі: Закон України від 06.10.1998 р. № 161-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text>
6. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 р. № 742-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text>
7. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою: Закон України від 09.02.2012 р. № 4391- IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text>
8. Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України: Закон України від 05.10.2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/229-16#Text>
9. Про фінансовий лізинг: Закон України від 04.02.2021 р. № 1201-20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#n231>
10. Аграрне право: підручник / В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій, Т. В. Курман та ін.; за ред. А. М. Статівки. Вид. 2-е, змін. Харків : Право, 2019. 416 с.

11. Аграрне право України: підручник / В. М. Єрмоленко, О. В. Гафурова, М. В. Гребенюк та ін.; за заг. ред. В. М. Єрмоленка. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 608 с.
12. Аграрне право: посіб. для підгот. до іспиту/ [Ю. Ю. Бакай, Д. Ю. Кондратенко, Г. С. Корнієнко та ін.]; за заг. ред. А. М. Статівки та Т. В. Курман. 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2022, 220 с.
13. Аграрне право: конспект лекцій: навч. посіб. для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» / кол. авт.: Ю. Ю. Бакай, Д. Ю. Кондратенко, Г. С. Корнієнко та ін., за заг. ред. Т. В. Курман, А. М. Статівки, Харків : Юрайт, 2022, 172 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №12

Тема: Агробізнес в Україні та різних країнах світу

Методичні рекомендації:

Мета вивчення даної теми полягає в тому, щоб ознайомити студентів з основними аспектами агробізнесу в різних країнах, включаючи структуру, функціонування та особливості його розвитку в контексті глобалізації економіки, проаналізувати вплив національних особливостей (економічних, політичних, культурних) на розвиток аграрного сектору та агробізнесу в різних країнах. Розвинути здатність до порівняльного аналізу агробізнесу в різних регіонах світу, вивчаючи приклади успішних моделей і практик, а також виклики, з якими стикаються агробізнесмени в різних умовах, розглянути роль інновацій та технологій в розвитку агробізнесу, а також дослідити глобальні тенденції в аграрному секторі, такі як сталий розвиток, використання біотехнологій, автоматизація і роботизація. Дослідити міжнародні торгові відносини в агробізнесі, визначити основних експортерів і імпортерів агропродукції, вивчити економічні та політичні фактори, що впливають на глобальні агроринки.

Питання для обговорення:

11. Основні організаційні форми агробізнесу в США.
12. Агропромисловий комплекс Канади.
13. Агропромислова інтеграція в країнах ЄС.
14. Агропромислова інтеграція в Японії.

Завдання:

№1

Представте у вигляді блок-схеми або табличної форми погляди на:

- 1) розвиток агропромислового виробництва в Україні та його особливості;
- 2) переваги агропромислового виробництва;
- 3) агропромислову інтеграцію: її економічну суть, особливості, стадії, напрями і рівні, зв'язки інтеграційного процесу;
- 4) технологічний процес агропромислового виробництва, його суть, особливі ознаки, складові частини і зворотній зв'язок.

№2

Використовуючи матеріал лекції та навчально-методичну літературу, складіть тематичний кросворд, який повинен містити не менше 15 визначень і термінів.

№3

Використовуючи літературні джерела та конспект лекції, складіть 15 тестових завдань для самоперевірки знань з теми. Завдання повинно мати чотири варіанта відповіді, серед яких одна правильна.

№4

Сформулюйте перелік найбільш дискусійних теоретичних питань, що стосуються даної теми. Обґрунтуйте свій вибір.

№5

Розподіліться на групи для порівняння особливостей агробізнесу в різних країнах. Кожна група повинна підготувати аналіз:

- Особливості виробництва основних сільськогосподарських культур.
- Перспективи розвитку агробізнесу в країні.
- Використання технологій у сільському господарстві.
- Підготовка презентацій.

Список нормативно-правових актів і літератури:

1. Heyder M., Theuvsen L. Corporate Social Responsibility in Agribusiness: Empirical Findings from Germany. 113th Seminar, September 3-6, 2009, Chania, Crete, Greece. European Association of Agricultural Economists. doi: 22004/ag.econ.58152.
2. Kornienko G., Chabanenko M., Legeza Y. Assessment of the economic efficiency of its application at enterprises. Baltic Journal of Economic Studies. Riga. 2018. №3. P. 123–132.
3. Treitel C. Eating Nature in Modern Germany Food, Agriculture and Environment, c. 1870 to 2000. Cambridge University Press. 2017. 386 p.
4. Turnock D. Agriculture in Eastern Europe: Communism, the transition and the future. GeoJournal. February. 1996. Vol. 38. Issue 2. Pp. 137–149.
5. What Is Agribusiness? URL: <https://www.thebalancesmb.com/what-is-agribusiness-2538209>.
6. What is the Codex Alimentarius? URL: <http://www.fao.org/fao-whocodexalimentarius/en/>.
7. World Investment Report 2014. Investing in the SDGs : an action plan. United Nations conference on trade and development UNCTAD. URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2014_en.pdf.
8. Zinchuk T., Kutsmus N., Kovalchuk O., Dankevych V., Usiuk T. Institutional Transformation of Ukraine's Agricultural Sector. Review of Economic Perspectives. 2017. Vol. 17/ pp. 57–80. doi: 10.1515/revecp-2017-0003/.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №13

Тема: Захист іноземних інвестицій

Методичні рекомендації:

В умовах глобалізації та інтеграції України до міжнародної економіки забезпечення правового захисту іноземних інвестицій є ключовим для розвитку національної економіки та стимулювання залучення інвестицій. Метою вивчення теми є: ознайомлення студентів з правовими засобами захисту іноземних інвестицій; аналіз механізмів, які забезпечують стабільність інвестиційного середовища та захист іноземних інвесторів; оцінка міжнародних стандартів захисту інвестицій і їх імплементації в національне законодавство; формування вміння застосовувати на практиці правові механізми для захисту прав інвесторів.

Основні аспекти цієї теми:

Іноземні інвестиції – це будь-які фінансові та нематеріальні

вкладення іноземних осіб (фізичних або юридичних), які здійснюються на території іншої країни з метою отримання прибутку, в тому числі: прямі іноземні інвестиції (інвестування в капітал підприємств); портфельні інвестиції (інвестування в цінні папери); інші форми інвестицій (наприклад, технології, інтелектуальна власність).

Захист іноземних інвестицій передбачає набір правових механізмів і норм, спрямованих на забезпечення інтересів інвестора, захист його капіталу від незаконних дій держави або третіх осіб, а також від політичних та економічних ризиків. Міжнародні угоди і конвенції: більшість міжнародних угод з інвестицій містить положення щодо захисту іноземних інвестицій від націоналізації, експропріації без належної компенсації, а також обов'язок держав дотримуватися принципів справедливого та рівного ставлення до іноземних інвесторів.

Прикладом є Конвенція Міжнародного центру з вирішення інвестиційних спорів (ICSID), яка регулює порядок вирішення спорів між державою та іноземними інвесторами.

Міжурядові угоди, що укладаються між державами для забезпечення прав іноземних інвесторів на території інших країн.

Такі угоди часто включають положення щодо захисту інвесторів від націоналізації, стабільності законодавства, забезпечення компенсації в разі експропріації.

Міжнародні фінансові організації:

Світова організація торгівлі (СОТ), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Міжнародний валютний фонд (МВФ) та інші організації відіграють важливу роль у створенні стабільного інвестиційного середовища через рекомендації, кредити та технічну допомогу для країн, що приймають інвестиції.

Механізми захисту інвестицій:

Міжнародні суди та арбітражі: для розгляду спорів між інвесторами та державою часто застосовуються міжнародні арбітражні органи, такі як ICSID, UNCITRAL та інші.

Національні суди: іноземні інвестори можуть звертатися до національних судів для захисту своїх прав, якщо в контракті з державою або партнером це передбачено.

Правові форми захисту іноземних інвестицій

Нормативні гарантії: гарантії щодо невтручання держави в діяльність інвестора, стабільності правового середовища. Забезпечення свободи репатріації прибутку і капіталу. Надання інвесторам рівного ставлення в порівнянні з національними інвесторами.

Експропріація та компенсація: за міжнародними стандартами іноземні інвестиції не можуть бути експропрійовані без належної компенсації. Держава зобов'язана надати справедливую компенсацію в разі експропріації або націоналізації.

Питання для обговорення:

1. Проблеми, які виникають при залученні іноземних інвестицій, та необхідність захисту інвесторів.
2. Юридичні аспекти захисту іноземних інвестицій.
3. Інструменти захисту іноземних інвестицій.
4. Ризики для іноземних інвесторів та способи їх мінімізації.
5. Принципи захисту іноземних інвестицій в Україні.
6. Практичні аспекти захисту інвестицій.
7. Основні напрямки для покращення захисту іноземних інвестицій в Україні та світі.

Завдання:

1. Що таке іноземні інвестиції та які їх основні форми?

- Поясніть поняття іноземних інвестицій.
- Наведіть приклади форм іноземних інвестицій у агробізнесі (прямі інвестиції, портфельні інвестиції, трансфер технологій тощо).

2. Як іноземні інвестиції впливають на розвиток агробізнесу?

- Проаналізуйте позитивні та негативні ефекти іноземних інвестицій для агропідприємств.

3. Які переваги та ризики для інвесторів існують при вкладенні коштів в агробізнес країни, що розвивається?

- Розгляньте фактори, які впливають на прийняття рішення іноземними інвесторами.

4. Які фактори залучення іноземних інвестицій в агробізнес є найбільш важливими для України?

- Оцініть економічні, політичні, соціальні фактори, які можуть вплинути на залучення іноземного капіталу в агросектор України.

Аналітичні завдання:

- 1. Дослідження впливу іноземних інвестицій на окремі сегменти агробізнесу в Україні.**
 - Проаналізуйте, які галузі агробізнесу (рослинництво, тваринництво, харчова промисловість тощо) отримують найбільше іноземних інвестицій в Україні, та чому.
- 2. Порівняльний аналіз іноземних інвестицій в агробізнес різних країн.**
 - Порівняйте рівень і структуру іноземних інвестицій в агробізнес в Україні з іншими країнами (наприклад, Польща, Бразилія, США).
- 3. Вивчення прикладів успішних іноземних інвестицій в агробізнес.**
 - Наведіть конкретні приклади іноземних інвестицій в агробізнес України, які призвели до значного розвитку або модернізації галузі.

3. Практичні завдання:

- 1. Розробка стратегії залучення іноземних інвестицій в агробізнес.**
 - Створіть план або стратегію для агропідприємства щодо залучення іноземних інвестицій. Які кроки повинні бути зроблені для підвищення привабливості для інвесторів?
- 2. Оцінка ефективності використання іноземних інвестицій у агробізнесі.**
 - Оцініть на основі конкретних показників (прибутковість, продуктивність, зайнятість) ефективність використання іноземних інвестицій у агропідприємстві.

4. Кейсові завдання:

- 1. Аналіз кейсу іноземного інвестора в агробізнесі.**
 - Розгляньте кейс конкретного іноземного інвестора, який інвестував в агробізнес України. Оцініть результати цієї інвестиції та визначте, які фактори сприяли її успіху чи невдачі.

2. Розв'язання проблеми щодо ризиків іноземних інвестицій у агробізнес.

- Сформулюйте стратегію для зменшення ризиків, пов'язаних з іноземними інвестиціями у агробізнес, враховуючи політичні, економічні та екологічні фактори.

Список нормативно-правових актів і літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276814#Text>.
3. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 962-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/96215#Text>
4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 року. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144.
5. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : Закон України від 23.02.2006 року. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 31. Ст. 268.
6. Про фінансовий лізинг: Закон України від 16.12.1997 року. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 16. Ст. 68.

Список літератури

Основна:

1. Аграрне право : підручник Вид. 2-ге, змін. В. М.Корнієнко, Г. С. Корнієнко, І. М. Кульчій та ін. за ред. А. М. Статівки. Харків: Право, 2021. 416 с.
2. Аграрне право: посібник для підготовки до іспиту. Корнієнко Г.С., Корнієнко В.М., Статівка А.М., Уркевич В.Ю., Кульчій І.М., Курман Т.В., Лушпаєв С.О., Панченко В.В., Покальчук М.Ю., Самсонова Я.О., Савельєва О.М., Станіславський А.В., Туєва А.В. Пра- во, 2022. 202 с.
3. Тетарчук І.В. Аграрне право України. Для підготовки до іспитів. Навчальний посібник. ЦУЛ. 2020. 244 с.
4. Єрмоленко В. М. Сучасний стан нормативного забезпечення інноваційного розвитку агросфери. Актуальні правові проблеми інноваційного розвитку агросфери : зб. матеріалів наук.-практ. конф. м. Харків, 20 лист. 2020 р. / за ред. А. П. Гетьмана, М. В. Шульги, Т. В. Курман. Харків : Юрайт, 2020. С. 20–30.
5. Єрмоленко В. Правовий режим майна фермерського господарства. Підприємництво, господарство і право. 2005. № 12. С. 65–70.
6. Єрмоленко. В. М. Правове становище сільськогосподарських акціонерних товариств. Підприємництво, господарство і право. 2007. № 10. С. 83–87.
7. Єсімов С. Методологія синергетичного підходу в дослідженні інформаційних технологій в публічному управлінні. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. Львів, 2017. № 876. С. 124–130.
8. Жаренко В. Ф. Особливості банкрутства сільськогосподарських товаровиробників. Правовий вісник Української академії банківської справи. 2014. № 1. С. 54–59.
9. Закон США О заимке. История экономики. URL: <https://pravo.studio/istoriya-ekonomiki/zakon-zaimke.html>.
10. Замлинський В. А. Стан і перспектива розвитку аграрного бізнесу. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2013. № 2(2). С. 96–106.
11. Kornienko G., Chabanenko M., Legeza Y. Assessment of the economic efficiency of it application at enterprises. Baltic Journal of Economic Studies. Riga. 2018. №3. P. 123–132.
12. Корнієнко Г. С. Класифікація фермерських господарств за законодавством України. Сучасний стан та перспективи розвитку земельного, аграрного, екологічного та природоресурсного права: теорія

та практика: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 7 груд. 2018 р.) / за ред. А. П. Гетьмана, М. В. Шульги. Харків: ТОВ «Оберіг», 2018, С. 116–118.

13. Корнієнко Г. С. «Агробізнес» як правова категорія. Актуальні проблеми екологічного, земельного та аграрного законодавства в сучасних умовах: матер. круглого столу, присвяч. 90-річчю з дня народження В. К. Попова (м. Харків, 1 берез. 2019 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і М. В. Шульги. Харків: Право, 2019. С. 135–138.

14. Корнієнко Г. С. Мораль і право в агробізнесі. Суперечності взаємодії моралі і права в сучасному українському суспільстві: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 трав. 2019 р.) Харків: Право, 2019. С. 120–123.

15. Захарчук О. В. Проблеми матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств України. Економіка АПК. 2014. № 7. С. 92–99. 39.

16. Корнієнко Г. С. Основні ознаки агробізнесу як правової категорії. Теорія та практика сучасної юриспруденції: матер. XXIV наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 трав. 2020 р.). Харків, 2020. С. 207–209.

17. Корнієнко Г. С. Агробізнес як економіко-правова категорія. Бізнессередовище: сучасні виклики і загрози. Економіко-правові проблеми розвитку та сприяння господарській діяльності в сучасних умовах: матер. III круглого столу (м. Харків, 25 черв. 2020 р.). Харків, 2020. С. 115–122.

18. Корнієнко Г. С. Види інновацій у сфері агробізнесу: правовий аспект. Актуальні правові проблеми інноваційного розвитку агросфери: зб. матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 листоп. 2020 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана, М. В. Шульги, Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2020. С. 35–38.

Додаткова:

1. [Науково-практичний коментар Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища"](#) / І. В. Бригадир, С. Л. Варламов, В. А. Зуєв, І. А. Шуміло, О. М. Шуміло. Х. : Фактор, 2006. 579 с.

2. Земельне право України: Підручник. За аг. ред. М. В. Шульги - Х. : Право, 2013. 520 с.

3. [Конституція України](#) // Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30 (23.07.96), ст. 141

4. [Водний кодекс України](#) // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 24. – Ст. 189

5. [Господарський кодекс України](#) // Офіційний вісник України, 2003, № 11 (28.03.2003), ст. 462

6. [Закон України "Про державний контроль за використанням та охороною земель"](#) // Відомості Верховної Ради України, 2003, № 39 (26.09.2003), ст. 350

7. [Закон України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення"](#) // Відомості Верховної Ради України, 1994, № 27 (05.07.94), ст. 218
8. [Закон України "Про землеустрій"](#) // Відомості Верховної Ради України, 2003, № 36 (05.09.2003), ст. 282
9. [Закон України "Про оцінку земель"](#) від 11.12.2003 № 1378-IV
10. [Закон України "Про охорону земель"](#) // Голос України, 2003, 07, 29.07.2003 № 139
11. [Закон України "Про рослинний світ"](#) // Відомості Верховної Ради України, 1999, № 22-23 (11.06.99), ст. 198
12. [Податковий кодекс України](#) // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112
13. [Закон України "Про тваринний світ"](#) // Відомості Верховної Ради України, 2002, № 14 (05.04.2002), ст. 97
14. [Земельний кодекс України](#) // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3 – 4. – Ст. 27
15. [Кодекс України про адміністративні правопорушення](#) // Відомості Верховної Ради УРСР, 1984, додаток до № 51, ст. 1122
16. [Кримінальний кодекс України](#) // Відомості Верховної Ради України, 2001, № 25-26 (29.06.2001), ст. 131
17. [Лісовий кодекс України](#) // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 17. Ст. 99
18. [Цивільний кодекс України](#) // Офіційний вісник України, 2003, № 11 (28.03.2003), ст. 461

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ:

19. www.rada.gov.ua – сайт Верховної Ради України.
20. www.kmu.gov.ua – сайт Кабінету Міністрів України.
21. www.mvs.gov.ua – сайт Міністерства внутрішніх справ України.
22. www.nbuv.gov.ua – електронний каталог Національної бібліотеки України ім. Вернадського.
23. www.library.ukma.kiev.ua – електронний каталог наукової бібліотеки НаУКМА.

Навчальне видання

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АГРОБІЗНЕСУ

Методичні рекомендації для організації та проведення практичних занять

**для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
денної та заочної форм навчання**

Автори-укладачі:

**КОВАЧ Денис Леонідович
КОВАЧ Олена Валеріївна
БРУЛЕВИЧ Володимир Віталійович**

Формат 60x84/16 Гарнітура Time New Roman
Папір для цифрового друку. Друк ризографічний.
ум. друк. арк. 2,44
Тираж 25 пр.

Державний біотехнологічний університет
61002, м. Харків, вул. Алчевських ,44